

Valerian ja science-fiction

Sarjakuva toimii yleensä varsin huonosti science-fictionin ilmaisukeinona. Se jää eräänlaiseen tyhjiään tilaan kirjallisuuden ja elokuvanväliin. Kirjallisuus on sci-fin ilmaisukeinona ehdottomasti ykkössijalla, sillä se antaa riittävästi mahdollisuuksia lukijan mielikuvitukselle. Elokuva taas ei jätä mitään katsojan mielikuvituksen varaan, mutta se antaa tilalle muuta, äänitehosteiden ja musiikin avulla kokea uskomattoman seikkailun, tuntoa odotuksen jännitystä, katsella sudeaseiden räiskettä ja hirviöiden mellastelua.

Edellisestä huomaa kuinka vaikeassa asemassa sci-fi-sarjakuvan tekijät ovat sarjaa suunnitellessaan, sillä sarjakuvaa luetaan ja katsotaan. Siinä ei jää varaa mielikuvitukselle, siinä ei ole musiikkia eikä äänitehosteita - lukuunottamatta tietenkin "räiskie viuh pam" efektejä. Piirtäjän on onnistuttava siis luomaan sci-fin maailma ja tunnelmat piirroksin, sommiteltava sivut huolella ja pidettävä yllä jättevää juonen kehittelyä.

fiä. Tosin tarina alkaa joissakin kohdin muistuttaa joitakin Gérard Kleinin romaaneja, mutta se ei suinkaan ole tarinalle kielteistä, pikemminkin päin vastoin. Ja lopullisen sci-fisilauksen tarinalle antaa Valerianin ja Laurelinen sijoittaminen vuoteen 1881, jossa heidän taustallaan aterioivat ihmiset Renoirin taulusta "Aamiainen veneretkellä".

Tuhannen planeetan valtakunta edustaa jo edellisiä puhtaampaa fantasiaalinjaa, hieman samaan tapaan kuin C. Gimenezin ja V. Moran Dani Futuro, mutta Karanneessa Planeetassa Mézières upottaa sankariparinsa jo kaulaa myöten Edgar Rice Burroughsin maailmisiin. Tieteellisesti hyväksyttävää sci-fiä tämä Zahir-planeetta sisäisine maailmoineen, aurinkoineen ja kuineen ei ole, mutta se ei vähennä tämän, eikä muidenkaan fantasioiden arvoa. Tapahtuvathan ne tuntemattomassa avaruudessa, jossa kirjailijoiden mielestä kaikki on mahdollista.

Albumeissa yhdistyy oivallisesti tulevaisuuden avaruusmatkailu ja Burroughsmainen fantasia. Tietäjät paljastuvat Maan astronauteiksi ja Karannut planeetta alkaa hilpeällä ryyppyreissulla Ukbarin aurinrinkokunnassa. Kummalliset eläimet, avaruusolennot, aseet, ilmalaivat ynnä muut ovatkin sitten kuin suoraan Burroughsin kirjoista ja albumissa "L'ambassadeur des ombres" Mézières on päästännyt mielikuvituksensa ja huumorinsa valloilleen Point Centralia ja sen asukkaita kuvatessaan.

Juuri näiden fantasioiden ansiosta Valerianista on tullut varsin mielenkiintoista sci-fiä. Tuskin tekijät olisivat onnistuneet yhtä hyvin jos he olisivat lähteneet tekemään sarjaansa fysiologian, sosiologian tai filosofian pohjalta. Kirjoissa nämä aihepiirit kyllä toimivat, mutta sarjakuvana ne olisivat pitkäveteisiä ja yksitoikkoisia.

Minkään sci-fi-määritelmän mukaan Valeriania ei voi luokitella, sillä niin paljon siinä on muitakin aineksia kuin puhdasta fantasiaa. Ehkä paras rinnastus olisi Frederick Brownin maailman lyhimpään sci-fi-novelliin:

Viimeisen atomisodan jälkeen maailma oli kuollut; mikään ei kasvanut, ei liikettä missään. Viimeinen ihminen istui yksin huoneessaan. Silloin ovelle koputettiin.

Harva piirtäjä, parhaana esimerkkinä tietenkin Alex Raymond, on tässä onnistunut, sillä sci-fi-lehtiä ja albumeja selaillessa huomaa, että useat sarjat ovat jääneet varsin latteiksi ja mitäänsanomattomiksi.

Valerian-sarjan tekijät, piirtäjä J.-C. Mézières ja kirjoittaja P. Christin, ovat onnistuneet varsin hyvin tässä vaikeassa tehtävässään, ja sarjan etenemisen myötä ovat heidän taitonsa vain parantuneet. Sci-fin-sarjakuvan perinteen mukaan tapahtumat on sijoitettu tulevaisuuteen, jonnekin 2500-luvun tienoille, ja Valerianin ja Laurelinen esikuviksi voikin mainita Buck Rogersin ja Wilman. Tätä perinnettä, joka sittemmin on kehittynyt Flash Gordonin ja Brick Bradfordin myötä, Valerian kunniaakkaasti jatkaakin. Hänen avaruusalusensa pystyy liikumaan ajassa ja avaruudessa kuten Bradfordinkin raketti jo 50-luvulla. Tämä antaa tekijöille mahdollisuuden siirrellä tapahtumia hetkessä Linunradan laidasta toiseen, jolloin sarjakuvaan saadaan juuri niitä ulot-

tuvuuksia joita tieteistarinat kaipeavat. Ensimmäistä albumia lukuunottamatta tapahtumat on sijoitettu mus-taan, äärettömään maailmankaikkeuteer ja tekijät voivat itse vastata kysymykseensä - Montako miljardia sivistystä näissä tuntemattomissa maailmoissa asustaa?

Mézièresin kuvaamat planeetat, avaruusolennot ja hirviöt ovat kuin suoraan B-luokan sci-fi kirjoista, jotka yhä jatkavat H. G. Wells'n Maailmojen sodan perinnettä. Sarjakuva on käyttänyt näitä peruselementtejä jo alusta lähtien, mutta on sanottava, että sarjakuvassa nämä kummajaiset toimivat huomattavasti paremmin kuin kirjoissa ja elokuvissa, joissa ne tuntuvat lähinnä naurettavilta. Mézières ei tunnut kovinkaan paljon väliittävän myöskään tieteestä, sillä kaikki tekniset laitteet on piirretty varsin ylimalkaisesti ja täysin mielikuvituksen pohjalta. Joskus ne jopa tuntuvat olevan vain kuvan täyteenä. Tosin raketit näyttävät raketeilta, joitakin mielikuvituksellisia avaruuslaivoja lukuunottamatta, ja Valerianin avaruusalus muistuttaa varsin paljon UFO-kirjallisuuden lentäviä lautasia. Mutta niinpä pääpaino on fantasian luomisella ja juonen kehittelyllä, eikä suinkaan tekniikan kuvaamisella. Tämän huomaa myös siitä, että Valerianin alus on eri albumeissa aina hieman eri näköinen.

Edellisestä huolimatta tarinat toimivat sci-fin saralla varsin hyvin. Liikkuvien vetten kaupunki on mielenkiintoinen, tosin usein käytetty, idea aikamatkailusta, jossa lähdetään hullun tiedemiehen tai rikollisen jäljille. Albumiin on saatu mahtumaan myös lukuisasti sci-fi-kalustoa: Aika-alus, robotit, molekyylin pienentäjä, ynnä muuta rekvisiittaa jota käytettiin runsaasti jo 50-luvun tieteisromaaneissa. Ja tietenkin myös humoristinen tiedemies, joka varsin paljon muistuttaa Jerry Lewisin elokuvasta Tohtori Jerry ja Mr Hyde. Paljon pidemmälle Mézières on vienyt sci-fin kiemurat albumeissa "Sur les terres truquées", joka on niin juoneltaan kuin piirrostekniikaltaankin erittäin edustavaa sci-

MEZIN VARHAISEMPI TUOTANTO:

1957 - 58 kaksi 16 planssin tarinaa ja kuvitusta Fripounettiin

Joulu 1958 Spirou n° 1078 joulusatu, 2 planssia Octave Jolyn käsiksen pohjalta

Total Journal

no 11 Star à Hollywood, 6 planssia, käsiksen Christinin
no 26 western, 6 planssia, käsiksen Christinin

Pilote

- no 351 Comment réussit en affaires, 6 pl, k Christin - Linus
- 335 Le rhum du punch, 6 pl, k Linus
- 371 L'enfer est pavé de bonnes intentions, 6 pl, k Fred
- 388 La vengeance du Pharaon, 3 pl k Fred
- 399 Oh non pas deux, 2 pl
- 400 La méprise, 3 pl
- 402 Un jeu pour passer le temps, 2 pl, k Fred
- 404 Organisation des pages, 4 pl, k Reiser
- 409 Transport de châteaux au USA, 2 pl
- 415 Quand j'avais ton age, 2 pl k Gosciny
- 426 Les incorrigibles, 2 pl

jatkosarja

390 - 403 L'extraordinaire aventure de Monsieur Paust, 28 pl, k Fred

Mézièresin ja Christinin yhteistyönä ovat syntyneet seuraavat Valerian-sarjat:

VALERIAN CONTRE LES MAUVAIS REVES (Valerian ja painajaisunet, ei suom.) Alkoi 9.11.67 Pilotessa n:o 420 ja päättyi 15.2.68 numerossa 434. 30 s.

LA CITE DES EAUX MOUVANTES (liikkuvien vetten kaupunki, Otava 1974, suom. Heikki ja Soile Kaukoranta). Pilote n:ot 455 - 468, 23.7.68 - 24.10.68. 28 sivua.

TERRES EN FLAMME. Pilote 492 - 505, 10.4.69 - 10.7.69. 28 s. Suomalaisessa albumissa nämä kaksi tarinaa ovat samoissa kansissa. Mézières lyhensi ne itse 47 sivuiseksi albumiksi jonka Dargaud julkaisi.

L'EMPIRE DES MILLE PLANETES (Tuhannen planeetan valtakunta, Otava -75, suom. Jyrki Ijäs ja Titta Linturi) Pilote 520 - 541, 23.10.69 - 19.3.1970. Albumi 1971. 44 s.

LE PAYS SANS ETOILES (Karannut planeetta, Otava 1975. Suom. Jyrki Ijäs ja Titta Linturi) Pilote 570 - 592, 8.10.70 - 11.3.71. 46 s. Albumi -72

BIENVENUE SUR ALFLOLOL (Alf lolol, vallattu planeetta, Otava 1976. Suom. Jyrki Ijäs) Pilote 632 - 653, 16.12.1972 - 11.05.72. 46 s. Albumi 1972.

LES OISEAUX DU MAITRE (Valtiaan lintu, ei suomennettu) Pilote 710 (kesäkuu 1973 - 722). 46s. Albumi 1974.

L'AMBASSADEUR DES OMBRES (Varjojen lähettiläs, ei suomennettu) Pilote mensuel 14 (toukokuu 75) - 17. 46 sivua. Albumi 1975.

SUR LES TERRES TRUQUEES (Pettävät maat, ei suomennettu) 46 sivua. Albumi 1977.

LES HEROS DE L'EQUINOXE (Päivänseisauksen sankarit, ei suomennettu) Pilote mensuel 1978. 46 sivua. Albumi 1978.

1969 - 70 julkaisi Dargaud pokkari-sarjaa Pilote Super Pocket. Sitä tuli 9 osaa ja 7:ssä oli lyhyt 16-sivuinen Valerian - sarja. Tarinat piirrettiin ensimmäisen albumin syntymäaikaan ja niissä on selvempi sci-fi -vaikutus kuin albumeissa.

Tarinat on julkaistu uudelleen Dargaud'n 16/22 sarjassa 1979, yksissä kansissa, nimellä PAR LES CHEMINS DE L'ESPACE (Avaruuden teillä)

